

ERGENLERİN AİLE İÇİ İLİŞKİLERİ İLE AİLE BÜTÜNLÜĞÜ ARASINDAKİ İLİŞKİLER

Merve Perihan KARS¹
Adem PEKER²

Öz

Aile bütünlüğü, bireylerin birbirlerine karşı duyduğu sevgi, güven, bağlılık ve sorumluluk gibi duygusal bağlarla şekillenir. Aile bütünlüğü, yalnızca aile üyelerinin fiziksel olarak bir arada bulunmalarını değil, aynı zamanda duygusal, psikolojik ve sosyal düzeyde güçlü bağlar kurmalarını ifade eder. Aile bütünlük duygusunu etkileyecek faktörlerin belirlenmesi aile üyelerini stresli olaylar ile başa çıkma becerilerini geliştirmelerini sağlayabilir. Bu çalışmanın amacı, ergenlerin aile içi ilişkileri ile aile bütünlüğü arasındaki ilişkiyi açıklayan bir modeli test ederek alanyazın bilgisini genişletmektir. Çalışmaya 413 Türk lise öğrencisi katılmıştır ($M_{\text{yaş}} = 15.4$; % 70 kız, % 30 erkek). Çalışmada veri toplama araçları olarak Aile İçi İlişkileri ile Aile Bütünlüğü Ölçekleri kullanılmıştır. Bulgular aile bütünlüğünün aile uyumu ve aile içi çatışma ile orta düzeyde; aile dışavurumculuğu ile düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişkilerin olduğunu göstermektedir. Sonuçlar aile ilişkilerinde dışavurumculuk ile aile içi çatışmanın aile bütünlüğünü anlamlı bir düzeyde yordadığını ortaya koyarken; aile uyumunun aile bütünlüğünü anlamlı bir düzeyde yordamadığını göstermiştir. Bu bulgular aile bütünlüğünü etkileyen faktörlere ilişkin yeni kanıtlar sunmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Aile içi ilişkiler, aile bütünlüğü, ergenler.*

¹ Doktora öğrencisi, Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, E-posta: merveperihan.aksoy14@ogr.atauni.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8960-1675

² Prof. Dr., Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, E-posta: adem.peker@atauni.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3594-9166

KARS, M.P., PEKER, A.(2025) Ergenlerin Aile İçi İlişkileri İle Aile Bütünlüğü Arasındaki İlişkiler. Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 25 (Aile Özel Sayısı Cilt-1), 99-129.

DOI:10.21560/spcd.vi.1634139

RELATIONSHIPS BETWEEN ADOLESCENTS' FAMILY RELATIONSHIPS AND FAMILY UNITY

Abstract

Family unity is shaped by emotional bonds such as love, trust, commitment and responsibility that individuals feel towards each other. Family unity refers not only to the physical coexistence of family members, but also to the establishment of strong bonds at emotional, psychological and social levels. Determining the factors that affect the sense of family unity can enable family members to improve their coping skills with stressful events. The aim of this study was to extend the literature by testing a model explaining the relationship between adolescents' intra-family relationships and family coherence. 413 Turkish high school students ($M_{age} = 15.4$; 70% female, 30% male) participated in the study. Data collection tools used in the study were the Family Relationships and Family Sense of Unity Scales. Results showed that family unity has moderately significant positive relationships with family coherence ($r=.56, p<.05$) and family conflict ($r=.53, p<.05$), and has low-level significant positive relationships with family expressiveness ($r=.27, p<.05$). The results showed that family expressiveness and family conflict predicted family coherence at a significant level, while family cohesion did not predict family coherence at a significant level. These findings provided new evidence regarding the factors affecting family coherence.

Keywords: *Family relationships, family unity, adolescents.*

GİRİŞ

Aile, bireylerin duygusal, sosyal ve psikolojik gelişimlerinin temelini oluşturan önemli bir sosyal kurumdur. Aile içinde kurulan sağlıklı ilişkiler, bireylerin yaşam boyu sürecek sosyal ve duygusal becerilerini şekillendirirken, aile bütünlüğü de bu sürecin sürdürülebilirliğini sağlamaktadır. Ancak, yaşam döngüsünün farklı evreleri, aile içi ilişkilerin dinamiklerini değiştirebilir. Bu evrelerden biri olan ergenlik dönemi, bireyin biyolojik, bilişsel ve psiko-sosyal değişimlerden geçtiği, aile ilişkilerinin yeniden şekillendiği kritik bir süreçtir (Santrock, 2021; Yıldız ve Taner-Derman, 2022). Bu bağlamda, aile yapıları tarihsel süreç içinde toplumsal normlar, değerler ve yaşam koşulları doğrultusunda şekillenmiş, ancak günümüzde değişen sosyoekonomik dinamikler ve teknolojik gelişmeler aile içi rolleri ve ilişkileri yeniden tanımlamaya başlamıştır (Epik vd., 2017). Özellikle modern toplumda aile yapıları, kültürel değişimler, ekonomik zorluklar, iletişim eksiklikleri ve toplumsal etkenler gibi faktörlerin etkisiyle büyük bir dönüşüm geçirmektedir (Gül, 2024). Bu dönüşüm, aile içindeki ilişkilerin yapısını değiştirirken, aile bütünlüğünü de olumsuz etkileyebilir ve dolayısıyla bireylerin yaşam kalitesini doğrudan değiştirebilir (Baki, 2017; Chambers ve Gracia, 2021; Furstenberg, 2019). Aile içindeki sağlıklı ilişkilerin sürdürülmesi ve bütünlüğün korunması, bireylerin psikolojik ve duygusal iyilik halleri için hayati önem taşımaktadır (Avasthi, 2010).

Aile, bireyler arasında güvenli bağlar kurarak, sağlıklı etkileşimlerin ve iletişimin temelini atmaktadır. Aile içindeki güçlü ilişkiler, bireylerin toplumsal hayata uyumunu kolaylaştırır ve onların duygusal dengeyi koruyarak sağlıklı bireyler olmalarına katkı sağlayabilir (Henry vd., 2015; Walsh, 2015). Aile içindeki ilişkilerin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi, bireylerin duygusal ve psikolojik güvenliklerini pekiştireceği gibi, toplumsal yapıyı da güçlendirebilir (Yalçın, 2024). Ailenin gücü, sadece bireylerin iyilik halini desteklemekle kalmaz, aynı zamanda toplumsal dayanışmayı ve sosyal yapıyı da besler (Akdoğan ve Akdoğan, 2024; Jennings, 2018; Scabini, 2016). Bu nedenle, aile yapısındaki olumsuz değişikliklerin, bireysel ve toplumsal düzeyde geniş çaplı etkiler oluşturmaması için aile ilişkilerinin güçlendirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Türk aile yapısı, tarihsel süreç içerisinde köklü değişimlere uğramış, geleneksel aile bağları ve toplumsal değerler, modernleşme süreciyle birlikte farklılaşmıştır (Çobanoğlu, 2020). Küreselleşme, modernleşme, bireyselleşme ve kültürleşme gibi süreçler aile yapısını dönüştüren başlıca etkenler yer almaktadır. Özellikle modernleşme ile ailenin geniş yapısının daralması, ihtiyaçların artması ve aile içi ilişkilerin farklılaşması gibi sonuçlar gözlenmektedir (Engin, 2022). Türkiye’de aile yapısının dönüşümü, özellikle son birkaç yılda hız kazanan ekonomik, sosyal ve kültürel değişimlerle paralel bir şekilde gelişmiştir. Bu değişim, aile içindeki rollerin yeniden şekillenmesine ve bireysel değerlerin toplumsal yapılarla etkileşime girmesine neden olmuştur (Demir, 2020).

Türkiye İstatistik Kurumu (2022) yayımladığı Aile Yapısı ve Değişim Raporunda, “Geleneksel aile yapılarında gözlemlenen dayanışma ve bütünlük, modern yaşamın getirdiği bireyselleşme trendleri nedeniyle kademeli olarak erozyona uğramaktadır.” ifadesine yer verilmektedir. Buna ek olarak, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (2021) raporunda Türk aile yapısındaki dönüşüm, ekonomik ve teknolojik faktörlerin etkisiyle daha belirgin hale geldiğini belirtmektedir. Dijital teknolojilerin aile içi iletişim biçimlerini kolaylaştırmasının yanı sıra, ilişkilerde yeni zorluklar getirdiği de vurgulanmaktadır (Valkenburg ve Peter, 2013). Bu bağlamda, aile içindeki ilişkilerin zayıflaması, artan çatışmalar ve iletişim sorunları, bireylerin psikolojik sağlığını tehdit edebilir ve toplumsal düzeyde büyük sorunlara yol açabilir (Rook ve Charles, 2017; Segrin ve Flora, 2018). Aile içi şiddet, boşanma oranlarındaki artış ve ebeveyn-çocuk ilişkilerindeki bozulmalar gibi olumsuz gelişmeler, bireylerin yaşam kalitesini ve toplumsal uyumunu olumsuz etkileyebilir (Nangia, 2023; Özdemir-Kemahlı, 2019). Bu tür olumsuz gelişmeler, özellikle ergenler açısından kritik bir risk oluşturmakta; ebeveyn-çocuk ilişkilerindeki bozulmalar, ergenlerin psikososyal uyumlarını olumsuz etkileyerek kimlik gelişimlerini, akademik başarılarını ve psikolojik iyi oluşlarını riske atabilmektedir (Arnett, 2019; Yıldız ve Taner-Derman, 2022).

Fok vd. (2014)’in yaptığı çalışmada, aile içi ilişkilerin üç temel boyutta değerlendirilebileceği vurgulanmaktadır: *uyum*, *dışavurumculuk* ve *çatışma*. *Uyum* boyutu, aile üyelerinin birbirlerini anlama, destekleme ve işbirliği

yapma düzeylerini yansıtır. Sağlıklı bir aile yapısında yüksek uyum, bireylerin duygusal etkileşim örüntüsünü kurarak birbirlerini desteklemelerini sağlar ve genel aile iyi oluşunun artmasına katkı sağlar (Chuang, 2005). Yüksek uyum, aynı zamanda bireylerin güvenli bağlanmalarını ve duygusal dengeyi korumalarını kolaylaştırır (Kula vd., 2018). *Dışavurumculuk (ifade gücü)*, aile üyelerinin duygularını ifade etme ve iletişim kurma becerilerini ifade eder. Aile içinde duygularını açıkça ifade edebilen bireyler, stresli durumlarla daha iyi başa çıkabilir ve aile içindeki gerilimleri daha etkili şekilde yönetebilir. Açık iletişim, duygusal zekâ ve empati, sağlıklı ilişkilerin temel taşlarıdır (Irawan, 2024; Robins, 2023). Bu tür duygusal dışavurumlar, aile içindeki bireylerin birbirleriyle daha sağlıklı ve güvenli ilişkiler kurmalarına olanak tanır. *Çatışma* boyutu ise, aile üyelerinin karşılaştıkları sorunlara nasıl yaklaşacaklarını ve çatışmaları nasıl çözeceklerini gösterir. Aile içindeki çatışmalar, doğru yönetildiğinde ilişkilerin güçlenmesine yardımcı olabilir. Ancak, çatışmalardan kaçınmak, sorunları yapıcı bir şekilde ele almak ve çözüm odaklı bir yaklaşım benimsemek, aile içindeki huzurun korunmasına yardımcı olabilmektedir. Çatışmaların etkili bir şekilde yönetilmesi, ailedeki stresin azaltılmasına ve bireylerin psikolojik sağlıklarının korunmasını sağlayabilir (Belecı, 2022; Gukssa, 2023; Robins, 2023).

Aile içindeki etkili iletişimin, aile üyelerinin psikolojik iyilik halleri üzerinde olumlu etkiler oluşturduğunu ortaya koyan araştırmalar bulunmaktadır. Örneğin, Akça-Koca ve Yukay-Yüksel (2017) aile içi sorun çözme becerilerinin psikolojik iyi oluşu koruduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca, Hikmetoğlu (2023) aile içindeki sağlıklı iletişim, psikolojik iyi oluş ve aile aidiyetinin bireylerin duygusal dengeyi korumasına, aile içindeki bağları güçlendirmesine ve evlilik uyumunu artırmasına yardımcı olduğunu belirtmektedir. Aile ilişkilerinin güçlendirilmesi, sadece bireysel iyilik hali için değil, aynı zamanda toplumsal dayanışma için de kritik bir öneme sahiptir (Walsh, 2015). Aile içindeki açık iletişim, empati ve dayanışma, aile üyelerinin psikolojik güvenliğini artırırken, bu bağların toplumda daha geniş bir iyilik hali yaratmasına olanak tanıyabilir (Harrell, 2018). Bu bulgular, aile içindeki ilişkilerin sadece bireysel düzeyde değil, toplumsal düzeyde de önemli bir rol oynadığını göstermektedir.

Aile bütünlüğü ise, aile üyelerinin fiziksel bir arada olmalarının yanı sıra duygusal, psikolojik ve sosyal bağlarının da güçlü olması gerektiğini ifade etmektedir (Evans vd., 2020). Bu bağlar, güven, sevgi, bağlılık ve sorumluluk gibi duygusal temeller üzerine inşa edilmektedir (Chambers ve Gracia, 2021; Karimi vd., 2019; Pratt ve Dirks, 2007).

Aile içindeki güçlü ilişkiler, bireylerin birbirlerine destek olmalarını, ihtiyaçlarını anlamalarını ve çözüm geliştirmelerini sağlayabilir (Hikmetoğlu, 2023). Aile bütünlüğü, üyelerin sorumluluklarını yerine getirmeleri, görevlerini adil bir biçimde paylaşmaları ve kriz anlarında birbirlerine dayanışma göstermeleriyle güçlenir (Karimi vd., 2019). Benzer şekilde aile içindeki güven ve dayanışma, bireylerin toplumla olan bağlarını güçlendirir, toplumsal uyumunu artırır (Alemie ve Mandefro, 2018). Ailedeki güçlü bağlar, bireylerin krizlerle başa çıkma kapasitesini artırır ve zorlu koşullar altında bile sağlıklı bir biçimde baş edebilmelerine yardımcı olabilmektedir (Keating vd., 2013). Ayrıca, aile içindeki dayanışma, dış dünyadaki stres faktörleriyle başa çıkarken aile üyelerinin psikolojik dayanıklılıklarını pekiştirir (Harrell, 2018). Ergenlik döneminde aile içindeki güçlü bağlar, ergenlerin kimlik gelişimi ve bağımsızlık arayışında onlara sağlam bir temel sunar, bu da aile bütünlüğünün korunmasını sağlayabilir (Steinberg, 2014).

Aile bütünlüğü, anlamlılık, anlaşılabilirlik ve yönetilebilirlik gibi üç temel boyutla değerlendirilen önemli bir kavramdır (Çeçen, 2007). *Anlamlılık*, aile üyelerinin ilişkilerinin ve deneyimlerinin değerli ve anlamlı olduğunu hissetmeleriyle ilgilidir, bu da aile bağlarını güçlendirir ve zorluklarla başa çıkmada motivasyon sağlar. *Anlaşılabilirlik*, aile içindeki etkileşimlerin ve süreçlerin ne kadar açık ve tutarlı olduğunu ifade eder; yüksek anlaşılabilirlik, aile üyelerinin daha iyi iletişim kurmalarına ve sorunları etkin bir şekilde çözmelerine yardımcı olur. *Yönetilebilirlik*, aile üyelerinin stresli durumlarla başa çıkma becerilerini değerlendirir ve bu boyut, aile içindeki dayanışmayı ve çözüm odaklı yaklaşımı artırır, krizlere daha sağlıklı yanıt verilmesini sağlayabilir (Çeçen, 2007; Sagy, 1998). Bu üç boyutun birlikte işlediği sağlıklı aile yapıları, bireysel gelişimi ve toplumsal uyuma önemli katkılar sunmaktadır (Wickens ve Greeff, 2005).

Aile bütünlüğü hem aile içindeki ilişkilerin sağlıklı sürdürülmesi hem de bireylerin toplumsal uyumları üzerinde etkilidir. Aile içindeki güvenli bağlar, toplumla ilişkilerin daha sağlıklı ve sürdürülebilir olmasına katkı sağlayabilir (Waters ve Waters, 2024). Aile yapısındaki güçlü bağlar, çocukların toplumla sağlıklı ilişkiler kurmalarına, duygusal ve toplumsal gelişimlerini olumlu yönde etkileyebilir (Güler ve Öksüz-Poplata, 2024). Sağlıklı aile bütünlüğü, sadece bireylerin sağlıklı bir şekilde gelişmelerini değil, aynı zamanda toplumun bütünlüğünü destekleyen önemli bir rol oynayabilir (Çeçen, 2007). Aile bütünlüğü, toplumda dayanışmayı artırarak, bireylerin karşılaştığı zorluklarla baş etmelerini ve sağlıklı bir toplumsal çevre oluşturmalarını destekleyebilir (Harrell, 2018).

Aile ilişkileri üzerine yapılan son araştırmalar, aile içi iletişimin, aile bütünlüğü üzerindeki etkilerini güçlü bir şekilde ortaya koymaktadır (Özdemir vd., 2021; Yağcı vd., 2021). Aile içindeki açık ve sağlıklı iletişim, yalnızca aile bağlarını güçlendirmekle kalmaz, aynı zamanda aile bütünlüğünü korumada da kritik bir rol oynamaktadır. Aile üyeleri arasında güçlü ve etkili iletişim, duygusal sağlığı desteklemekte ve aile içindeki dayanışmayı artırmakta, bu da aile bütünlüğünü pekiştirmektedir (Chuang, 2005). Özellikle zorlu yaşam olayları karşısında aile içi ilişkilerin iyileştirici bir gücü olduğunu ileri süren araştırmalar bulunmaktadır. Örneğin, Nelson (2017), evlat edinme süreçlerinde, ailelerin zamanla uyum sağlayarak güçlü bağlar kurduklarını vurgularken; Keating vd. (2013) zor konularda sağlıklı iletişimin, aile üyelerinin psikolojik iyilik halleri üzerinde olumlu etkiler yarattığını ortaya koymuştur.

Ayrıca, dijitalleşmenin etkisiyle, aile içindeki iletişim tarzları değişmiş ve dijital araçlar, aile ilişkilerini şekillendiren önemli bir faktör haline gelmiştir (Rudi, 2015). Özellikle ergenler, dijital araçları sosyal etkileşimlerinde yoğun bir şekilde kullanırken, aileleriyle iletişim biçimleri de bu dönüşümden etkilenmektedir. Örneğin, Valkenburg ve Peter (2013), ergenlerin dijital medya kullanımlarının aile içi ilişkilerde hem olumlu hem de olumsuz etkilere yol açtığını belirtmişlerdir. Dijital araçlar, ergenlerin duygusal ihtiyaçlarını karşılamada ve sosyal bağlantılar kurmada faydalı olabilirken, aynı zamanda aile üyeleriyle yüz yüze iletişimin azalmasına ve aile içindeki ilişkilerin zayıflamasına neden olabilmektedir. Bu nedenle, ergenlik döneminde aile

içindeki iletişimin sağlıklı bir biçimde sürdürülmesi, dijitalleşmenin getirdiği zorluklarla başa çıkma konusunda önemli bir faktör olarak öne çıkmaktadır.

Aile içindeki sağlıklı iletişim, kriz durumlarında dayanıklılığı artırır. Ramadhana vd. (2022), sağır çocukların ailelerinde iletişimin, aile üyelerinin zorluklarla başa çıkma becerilerini güçlendirdiğini göstermiştir. Feng (2025) ise, açık iletişimin sağlık kararları üzerinde etkili olduğunu ve ailelerin sağlıklı yaşam seçimlerini yapmalarını sağladığını ifade etmiştir. Hall vd. (2022), Covid-19 pandemisi sırasında aile içindeki iletişimin nasıl değiştiğini incelediklerinde, kriz zamanlarında aile üyelerinin birbirlerine olan desteklerinin, aile bütünlüğünün korunmasındaki önemini vurgulamışlardır. Bu araştırmalar, aile içindeki etkili iletişimin, sadece aile bağlarını güçlendirmede değil, aynı zamanda zorluklarla başa çıkma, dayanışma ve empatiyi artırarak aile bütünlüğünü sağlamada merkezi bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Aile içindeki sağlıklı iletişim, hem bireysel iyilik halini hem de toplumsal uyumu destekleyerek aile yapısının korunmasına katkı sunar.

Aile bütünlüğü üzerine yapılan araştırmalar ise, aile içindeki birlik duygusu, dayanışma ve tutarlılığın, bireylerin psikolojik, sosyal ve toplumsal sağlığı üzerinde güçlü etkiler oluşturduğunu göstermektedir. Özellikle, aile içindeki güçlü bağlar, zorlu yaşam koşullarına karşı dayanıklılığı artırmakta ve bireylerin stresle başa çıkabilme yeteneklerini güçlendirmektedir. Dehnavi vd. (2019)'ın araştırması, aile bireyleri arasındaki destek ve tutarlılığın, zorlu durumlarla başa çıkarken önemli bir rol oynadığını ve aile içindeki duygusal bağların bireylerin psikolojik iyilik halleri üzerinde olumlu etkiler oluşturduğunu ortaya koymaktadır.

Benzer şekilde, Wahlström vd. (2021), İsveç'teki gençler arasında yapılan bir çalışmada, ailedeki güçlü birlik duygusunun ergenlerin sağlıklı hissetmelerini sağladığını ve aile içindeki birlikteliğin, psikolojik iyilik hali üzerinde güçlü bir etkiye sahip olduğunu vurgulamaktadır. Ngai ve Chan'ın (2021) araştırması da ebeveynlik geçiş dönemlerinde, aile içindeki birlik duygusunun ebeveynler ve çocuklar arasında güçlü bağlar kurarak psikolojik sağlığı iyileştirdiğini ve bu bağların aile içindeki tutarlılıkla birleştiğinde zorluklarla başa çıkmayı kolaylaştırdığını ortaya koymaktadır. Benzer şekilde Salado vd. (2022) ise,

ailedeki birlik duygusunun, özellikle gençlerin toplumsal katılımını artırdığını ve onların sosyal sorumluluklarını daha etkin bir şekilde yerine getirmelerini sağladığını belirtmektedir. Bu bulgular, aile içindeki sağlam bağların, sadece bireylerin kişisel gelişimini değil, aynı zamanda toplumsal sorumluluk ve katılım açısından da önemli bir rol oynadığını göstermektedir.

Aile Sistemleri Kuramı, aileyi bir bütün olarak ele alır ve her bireyin yaşadığı değişikliklerin, diğer aile üyelerini de etkilediğini savunur (Bowen, 1978). Bu kuramın temel ilkelerine göre, ailedeki etkileşimler yalnızca bireylerin kişisel gelişimlerini değil, aynı zamanda aile bütünlüğünü de doğrudan şekillendirir (Brown, 1999). Aile içindeki sağlıklı ilişkiler, güven, empati ve açık iletişim gibi unsurlar, aile bütünlüğünün korunmasına yardımcı olur (Alemie ve Mandefro, 2018; Chambers ve Gracia, 2021). Aile üyeleri arasındaki duygusal bağların güçlenmesi, psikolojik sağlığın yanı sıra toplumsal uyum açısından da önemli bir rol oynar (Harrell, 2018). Aile içindeki olumlu etkileşimler, bireylerin birbirlerine duyduğu güveni pekiştirirken; olumsuz etkileşimler veya iletişim eksiklikleri, aile sisteminin dengesini bozabilir ve bireylerin psikolojik sağlıklarını olumsuz yönde etkileyebilir (Güler ve Öksüz-Poplata, 2024). Günümüzdeki araştırmalar, Aile Sistemleri Kuramı'nın aile ilişkilerinin ve aile bütünlüğünün dinamiklerini anlamadaki önemini vurgulamakta; aile içindeki rol dağılımı, sınırların belirlenmesi ve etkili çatışma çözme becerilerinin, ailenin sağlıklı işleyişine katkı sağladığını ortaya koymaktadır (Gökler, 2008; Yıldırım, 2020). Bu bağlamda, aile içindeki ilişkilerin sürdürülebilirliği, yalnızca bireysel değil, toplumsal düzeyde de uyumun sağlanmasına yardımcı olur.

Aile, toplumsal yapının temel yapı taşlarından biridir (Kara, 2015). Ancak ergenlik dönemi dinamikleri ve modern yaşam koşullarının oluşturduğu baskılar, geleneksel aile modellerini dönüştürmekte, aile içi etkileşimlerde yeni zorluklar ortaya çıkarmaktadır (Engin, 2022). Son yıllarda teknolojik gelişmeler, ekonomik dalgalanmalar ve toplumsal değerlerdeki değişimler gibi çeşitli sebepler aile içi ilişkileri önemli ölçüde değiştirmiştir (Turgut, 2017). Bu nedenle değişen toplumsal yapıyı ele alan güncel ve kapsamlı kaynaklara duyulan ihtiyaç artmıştır. Mevcut alanyazında, aile ilişkileri ile aile bütünlüğü arasındaki etkileşimlere dair çalışmalar bulunsun da (Atmaca ve Kılıç, 2024;

Kayma vd., 2022, Özdemir vd., 2021); bu iki kavramın birlikte değerlendirildiği ve aile içi dinamiklerin kapsamlı biçimde ele alındığı araştırmalar sınırlıdır.

Özellikle Türkiye gibi aile bütünlüğünün önemsendiği kültürel bağlamlarda (Arslan-Kılıçoğlu ve Aral, 2018), aile içi iletişim süreçlerinin etkilerini ele almanın oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte aile içi ilişkiler ile aile bütünlüğü arasındaki ilişkileri ortaya çıkaracak faktörler hala belirsizliğini korumaktadır. Bu çalışmanın aile bütünlüğü ile ilişkili olabilecek mekanizmalar hakkında daha fazla bilgi sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmanın aile sistemleri teorisi açısından aile bütünlüğünü açıklayacak kuramsal yaklaşımı genişleteceği ön görülmektedir. Aile uyumu, aile dışavurumculuğu ve aile içi çatışma çözme becerileri, aile bütünlüğünün sürdürülebilirliği açısından aile ilişkilerini temsil eden önemli kavramlardır (Yıldırım vd., 2025). Aile uyumu, bireylerin birbirleriyle ahenkli, sıcak ve iş birliğine dayalı ilişkiler geliştirmelerine katkı sunar (Kula vd., 2018). Dışavurumculuk, duyguların açıkça paylaşılmasını teşvik ederek aile üyeleri arasında karşılıklı empati ve psikolojik yakınlık oluşturur (Demirbilek, 2016). Çatışma çözme becerileri ise, ortaya çıkan anlaşmazlıkların zarar vermeden yönetilmesini sağlayarak aile içinde yapıcı iletişim ortamı oluşturur (Coşkun, 2022). Bu üç boyut, Aile Sistemleri Teorisi açısından sağlıklı ve bütünlüklü bir aile yapısının temelini oluşturmaktadır. Bu çalışma, aile bütünlüğünü geliştirecek aile ilişkilerinin önemini ortaya çıkarmayı ön görmektedir. Elde edilen bulgular, hem aile bütünlüğünü açıklayacak kuramsal temele katkı sunması hem de Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik uygulamalarında aile odaklı müdahalelerin geliştirilmesine rehberlik edecek bilgileri ortaya çıkarması beklenmektedir. Bu doğrultuda bu çalışmanın ergenlerin aile içi uyum, aile dışavurumculuğu ve çatışma çözme becerileri ile aile bütünlüğü arasındaki doğrudan ilişkilerini; aile ilişkilerinin aile bütünlüğünü yordama düzeyini yapısal eşitlik modeli çerçevesinde ele alınması amaçlanmıştır. Bu bağlamda aşağıdaki araştırma soruları oluşturulmuştur:

1. Ergenlerin aile içi ilişkilerinde uyum, dışavurumculuk (ifade gücü) ve çatışma ile aile bütünlüğü arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Ergenlerin uyum, dışavurumculuk (ifade gücü) ve çatışma aile içi ilişkileri, aile bütünlüğünü anlamlı bir düzeyde yordamakta mıdır?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırmada aile içi ilişkileri ile aile bütünlüğü arasındaki ilişkilerin incelenmesi amaçlandığından, araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel modelde, iki veya daha fazla değişkenin birbirleri ile olan ilişki düzeyini ve yönünü belirlemek amaçlanır (Fraenkel vd. 2012).

Çalışma Grubu

Araştırmamanın çalışma grubunu, Türkiye'nin doğusunda bulunan bir il merkezindeki liselerde 9 ile 12. sınıfta öğrenim gören 413 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin örneklem grubuna dâhil edilmesi için; (i) devlete bağlı liselere devam etmesi, (ii) sınıf tekrarı yapmamış olması, (iii) ailesi ile birlikte yaşaması ve (iv) ebeveynlerin birlikte olması kriterleri dikkate alınmıştır. Çalışmaya katılacak okulları belirlemek için tipik durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu örneklemede görülme sıklığı çok olan veya ortalama olay ve olguları tanımlamak için kullanılmaktadır (Karasar, 2019). Bu bağlamda sosyo-ekonomik çevre ve imkân-fırsatlar açısından beş lise seçilmiştir. Öğrencilerin yaşlarının 14 ile 18 arasında değiştiği gözlenmektedir. Öğrencilerin demografik özellikleri Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin Demografik Özellikleri

Cinsiyet	N	%
Kadın	289	70
Erkek	124	30
Sınıf Düzeyi	N	%
9	141	34,1
10	113	27,4
11	86	20,8
12	73	17,7
Okul Türü	N	%
Anadolu Lisesi	267	64,6
Meslek Lisesi	146	35,4
Toplam	413	100

Araştırma için belirlenen okullarda kadın öğrencilerin sayısı erkek öğrencilere göre daha fazladır. Bundan dolayı öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımları incelendiğinde % 70'inin kadın (n=238), % 30'unun (n=124) erkek olduğu görülmektedir. Öğrencilerin sınıf düzeyine göre dağılımları incelendiğinde yaklaşık % 34,1'inin 9. sınıfta (n=141), % 27,4'ünün 10. sınıfta (n=113), % 20,8'inin 11. sınıfta (n= 86) ve % 17,7'sinin de 12. sınıfta (n= 73) olduğu belirlenmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin % 64,6'sı Anadolu Lisesinde (n=267), % 35,4'ü Meslek Lisesinde (n=146) öğrenim görmektedir.

Veri Toplama Aracı

Kısa Aile İlişkileri Ölçeği

Ergenlerin aile içi ilişkilerine yönelik algılarını değerlendirmek için Fok vd. (2014)'in geliştirdiği, Yıldırım vd. (2025)'in Türkçeye uyarladığı Kısa Aile İlişkileri Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 16 madde ve üç alt boyuttan (uyum, ifade gücü ve çatışma) oluşmaktadır. Ölçek 7'li Likert ölçeğinde puanlanmaktadır (1=kesinlikle katılmıyorum, 7=kesinlikle katılıyorum arası). Orijinal ölçeğin doğrulayıcı faktör analizine ilişkin bulguları (Fok vd. 2014) ölçeğin üç faktörlü yapısının doğrulandığını göstermiştir ($\chi^2(101) = 164,9$, $\chi^2/df = 1,63$, GFI = .93, CFI = .95 ve RMSEA = .05). Uyumu, ifade gücü ve çatışma alt boyutlarından alınan yüksek puanlar, aile biriminin uyumlu olduğunu ve aile üyelerinin kendilerini ifade edebildiklerinin göstergesidir. Aile içi çatışma alt boyutundaki sorular ters çevrilmiştir. Bu boyuttan alınan yüksek puanlar, aile içi ilişkilerde daha düşük çatışmalı bir dilin kullanıldığını göstermektedir. Aile uyumu ile ilgili örnek madde "Ailemizde birbirimize gerçekten yardım eder ve destek oluruz" şeklindedir. Aile dışavurumculuğu (ifade gücü) ile ilgili örnek madde "Ailemizde evimizde açıkça konuşabiliriz" şeklindedir. Aile içi çatışmaya ilişkin örnek madde "Ailemizde çok tartışırız" şeklindedir. Türkçeye uyarlanan ölçekte üç boyut için Cronbach alfa katsayıları sırasıyla .89, .82 ve .88 olarak bulunmuştur. Ölçeğin üç boyutu ayrı ayrı toplam puan alınarak değerlendirilmektedir. Bu araştırma için ölçeğin alt boyutlarının Cronbach alfa güvenirliği sırasıyla .91, .80 ve .84 olarak belirlenmiştir.

Aile Bütünlük (Tutarlılık) Duygusu Ölçeği-Kısa Formu

Ergenlerin aile bütünlük düzeyini belirlemek için aile bütünlük (tutarlılık) ölçeği, Antonovsky ve Sourani (1988) tarafından 26 madde olarak geliştirilmiş, daha sonra Sagy (1998) tarafından 12 maddelik kısa formu oluşturulmuş ve Çeçen (2007) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçek anlaşılabilirlik, yönetebilirlik ve anlamlılık olmak üç alt boyuttan ve 12 sorudan oluşmaktadır. Ölçeğin faktör yükleri .49 ile .74 arasında değişmektedir. Ölçek toplam varyansın % 50.61'ini açıklamaktadır. Ölçeğin madde toplam puan korelasyonlarının .48 ile .65 arasında değiştiği ve $p<.001$ düzeyinde anlamlı olduğu gözlenmiştir. Ölçek 1 ve 7 arasında değişen 7'li likert tipinde kendini değerlendirme ölçeğidir. Ölçeğe ilişkin örnek maddeler şu şekildedir: "Aile kurallarının sizin için ne derece açık ve net olduğuna ilişkin hissettikleriniz?, Ailenizde kesin olarak neler olacağını bilememe hissine ne derece sahiptiriz? Ailenizde olup bitenleri etkileyebileceğiniz hissine ne derece sahipsiniz?"

Ölçeğin Cronbach alfa güvenirlik katsayısı .80 olarak bulunmuştur (Çeçen, 2007). Ölçekten alınacak yüksek puanlar cevaplayan bireyin ailesine ilişkin bütünlük duygusunun yüksek olduğuna işaret etmektedir. Ölçek toplam puan alınarak değerlendirilmektedir. Bu araştırma için Cronbach alfa katsayısı .77 olarak belirlenmiştir.

Veri Toplama Süreci

Veriler 2025 yılının Ocak ayında Türkiye'nin doğusunda bulunan bir il merkezindeki ortaöğretim kurumlarından toplanmıştır. Çalışma Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Etik Kurulu (Toplantı sayısı:12/27, Tarih: 30.12.2024) tarafından onaylanmıştır. Ölçek uygulamaları araştırmacılar tarafından sınıflara girilerek yüz yüze yapılmıştır. Araştırmacılar sınıflarda ölçek uygulaması yapmadan önce öğrencilere araştırmanın amacı hakkında bilgi vererek çalışmaya katılım için gönüllük ilkesi vurgulamışlardır. Ayrıca öğrencilerden bilgilendirilmiş onam formu alınmıştır. Öğrencilerin ölçekleri 30 dakika içerisinde yanıtladıkları gözlenmiştir.

Veri Analizi

Kısa Aile İlişkileri Ölçeğinin alt boyutları olan, uyum, dışavurumculuk, çatışma çözme ve aile bütünlüğü ölçeğine ilişkin verilerin normal dağılıp

dağılmadıklarını temsil eden çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiştir (Tablo 2). Değerlerin +2 ile -2 arasında olması verilerin normallik varsayımlarını sağladığını göstermektedir (Büyüköztürk, 2018). Ardından aile ilişkileri ile aile bütünlüğü arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla SPSS-25 programı kullanılarak Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Aile ilişkilerinin aile bütünlüğü üzerindeki yordayıcı ilişkisini ele almak amacıyla AMOS 21.0 programı kullanılarak yapısal eşitlik modeli yapılmıştır.

BULGULAR

Tanımlayıcı İstatistikler ve Korelasyon Analizi

Ergenlerin aile içi ilişkileri ile aile bütünlüğü verilerinin dağılım özelliklerini belirlemek amacıyla tanımlayıcı istatistiksel hesaplamalar yapılmıştır. Normal dağılım gösterdiği için parametrik hesaplamalar tercih edilmiştir. Bu kapsamda ergenlerin aile içi ilişkileri ile aile bütünlüğü arasındaki ilişkileri incelemek için Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları ve tanımlayıcı istatistikler Tablo 2’de gösterilmektedir.

Tablo 2. Tanımlayıcı İstatistikler ve Değişkenlerin Birbiri İle İlişkileri

Değişkenler	1	2	3	4
1. Aile bütünlüğü	-	.56*	.27*	.53*
2. Aile uyumu	-	-	.42*	.70*
3. Aile dışavurumculuğu (ifade gücü)	-	-	-	.13*
4. Aile içi çatışma	-	-	-	1
M	54.53	38.85	13.46	32.05
Sd	10.29	9.26	3.05	7.64
Çarpıklık	-.43	-1.37	-.575	-.976
Basıklık	.090	1.64	.642	.723

Tablo 2’ de görüldüğü üzere aile bütünlüğünün aile uyumu ($r = .56, p < .05$) ve aile içi çatışma ($r = .53, p < .05$) ile orta düzeyde, dışavurumculuk ile ($r = .27, p < .05$) düşük düzeyde pozitif ilişkili olduğu bulunmuştur. Bu bulgu, yüksek aile uyumunun aile bütünlüğünü artırdığını, aile ilişkilerinde düşük aile içi çatışmanın aile bütünlüğü düzeyini yükselttiğini göstermektedir; dışavurumculuk boyutunda ise bu ilişki daha zayıf düzeydedir.

Ölçüm Modeli

Araştırmada aile ilişkilerinin aile bütünlüğü üzerindeki yordayıcı ilişkisini incelemek için yapısal eşitlik modelinin ilk aşamasını oluşturacak ölçme modeli analizi yapılmıştır. Ölçme modelinde standardize edilmiş değerler .40 ile .84 arasında değişmektedir ($p < .05$). Bununla birlikte ölçme modeline ilişkin uyum iyiliği indeksleri modelin doğrulandığını ortaya çıkarmıştır (Tablo 3, Model I).

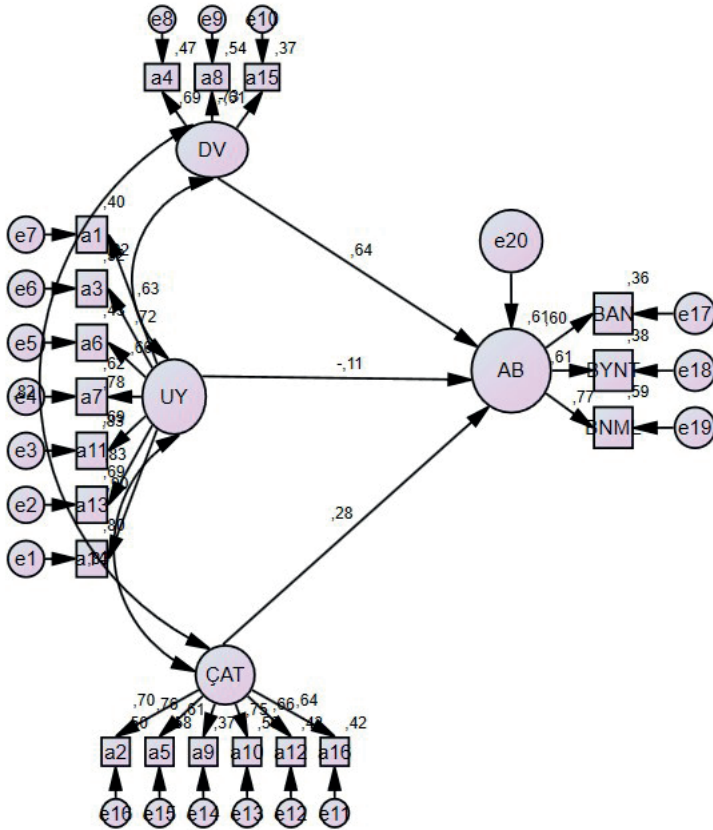
Tablo 3. Yapısal Eşitlik Modeline İlişkin Uyum Değerleri

Model	χ^2/sd	NFI	CFI	IFI	RMR	RMSEA
Model I	2.78	.90	.94	.92	.17	.071
Model II	3.02	.90	.93	.93	.19	.070

Tablo 3'teki uyum indeksi değerleri göz önüne alındığında, aile içi ilişkilerin dışavurumculuk ile aile içi çatışma alt boyutlarının aile bütünlüğü ile anlamlı bir ilişkisi bulunurken; aile uyumunun aile bütünlüğü ile anlamlı bir ilişkisinin olmadığı gözlenmektedir. Şekil 1'de standardize edilmiş değerler gösterilmiştir.

Yapısal Eşitlik Modeli

Ergenlerin aile içi ilişkilerinin aile bütünlüğünü yordama düzeyini belirlemek için yapısal eşitlik modeli kullanılmıştır. Yapısal eşitlik modeline ilişkin standardize edilmiş katsayılar incelendiğinde aile iletişiminin dışavurumculuk ($\beta=.64$; $p < .05$) ve aile içi çatışma alt boyutlarının aile bütünlüğünü pozitif biçimde ($\beta=.28$; $p < .05$) yordadığı görülmektedir. Aile iletişiminin aile uyumu alt boyutu ise aile bütünlüğünü anlamlı bir düzeyde yordamadığı belirlenmiştir ($\beta=-.11$; $p > .05$). Model uyum değerlerinin anlamlı olduğu gözlenmiştir (Tablo 3, Model II). Aile ilişkilerinin dışavurumculuk ve çatışma çözme alt boyutları, aile bütünlüğünün % 61'ini açıklamaktadır.

Not: DV: Dışavurumculuk, UY: Aile uyumu, ÇAT: Aile içi çatışma, AB: Aile bütünlüğü

Şekil 1. Aile İlişkisi İle Aile Bütünlüğü Arasındaki Standardize Edilmiş Değerler

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada öncelikle ergenlerin aile içi uyum, aile dışavurumculuğu ve aile içi çatışması ile aile bütünlüğü arasındaki doğrudan ilişkiler incelenmiştir. Bununla birlikte aile içi ilişkilerinin aile bütünlüğünü yordama düzeyi yapısal eşitlik modeli çerçevesinde ele alınmıştır. Bu bağlamda ergenlerin aile içi uyum düzeyleri ile aile bütünlüğü arasında orta düzeyde pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, aile bireylerinin birbirleriyle kurduğu uyumlu ve destekleyici ilişkilerin, aileyi bir arada tutan psikolojik

bütünlüğün güçlenmesinde önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Literatürdeki benzer çalışmalar da bu sonucu desteklemektedir (Güler, 2019; Turan, 2015). Örneğin, Canlı (2019), ergenlerin aile uyumu ile aile bütünlüğü arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu ortaya koymuştur.

Araştırmanın diğer bir bulgusu ergenlerin aile içi ilişkilerinde dışavurumculuk (ifade gücü) ile aile bütünlüğü arasında düşük düzeyli, pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Bu sonuç, duyguların ve düşüncelerin açıkça ifade edilebildiği aile ortamlarının, bireyler arasında anlayış, yakınlık ve güven duygusunu güçlendirerek aile bütünlüğüne katkı sunduğunu göstermektedir. Bu bulguyla uyumlu olarak Demirbilek (2016), aile içi iletişimin bireylerin kendilerini açıkça ifade edebilmelerini kolaylaştırdığını ve sağlıklı iletişimin, benlik saygısı ile özgüveni destekleyerek aile bütünlüğünün korunmasında önemli bir rol oynadığını vurgulamıştır. Benzer şekilde Bayer (2018), aile üyelerinin kendilerini ilgilendiren konularda ortak karar alma süreçlerine katılımının, aile içinde değerli ve saygıdeğer hissetmelerini sağlayarak aile bütünlüğünü güçlendirdiğini belirtmiştir. Ancak bu ilişkinin düşük düzeyli çıkması, dışavurumculuğun tek başına aile bütünlüğünü güçlü biçimde açıklamada sınırlı kalabileceğini göstermektedir (Karasu, 2021). Özellikle ergenlik döneminde duyguların ifade edilme biçimi, ebeveyn tepkileri ve kültürel normlar tarafından şekillendiği için, dışavurumculuğun işlevselliği bağlama göre değişebilir (Arslan-Kılıçoğlu, Aral, 2018). Nitekim, daha geleneksel veya otoriter aile yapılarında dışavurumculuk, aile içi uyumu tehdit eden bir unsur olarak algılanabilir (Atay, 2018). Bu nedenle, elde edilen bulgu Türkiye bağlamında değerlendirildiğinde, duyguların paylaşılmasının desteklendiği aile ortamlarının aile bütünlüğü açısından fayda sağladığı; ancak bu etkinin sınırlı düzeyde kalabildiği şeklinde yorumlanabilir.

Bir diğer araştırma sorusu kapsamında, aile içi çatışma ile aile bütünlüğü arasında orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu, aile üyelerinin anlaşmazlıkları yapıcı biçimde ele alabilme kapasitesinin ve aile içi problemlerin sağlıklı bir şekilde çözülmesinin aile bağlarını koruma ve sürdürmede önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Çatışmalar, aile yaşamının kaçınılmaz bir parçası olmakla birlikte, bu çatışmaların nasıl yönetildiği aile bütünlüğünü belirleyici unsurlardan biridir. Literatürde de

benzer bulgulara rastlanmaktadır. Örneğin, Akdoğan ve Yalçın (2018), aile desteği, mücadele azmi ve uyumu olan lise öğrencilerinin problem çözme becerisini ve bireylerin iyi oluşunu önemli düzeyde yordadığını ortaya çıkarmıştır. Bu bağlamda, çatışmaların problem çözme becerileri ile çözüme kavuşturulması hem bireylerin psikolojik iyi oluşunu hem de aile içi bağlılığı olumlu yönde etkilemektedir.

Araştırma sonuçları ergenlerin aile içi ilişkilerinde uyumun, aile bütünlüğünü anlamlı bir şekilde yordamadığını ortaya koymuştur. Bu sonuç, bazı alanyazın bulguları ile çelişmektedir. Örneğin, Chuang (2005) aile içindeki uyumun, bireylerin birbirlerine olan duygusal bağlarını güçlendirdiğini ve aile ilişkilerinin sağlıklı bir şekilde devam etmesini sağladığını belirtmektedir. Ayrıca uyumun, aile bütünlüğüne katkı sağladığını ve daha güçlü aile bağları oluşturduğunu ileri süren araştırmalar bulunmaktadır (Bayer, 2018; Bilici, 2014; Kaya ve Eroğul, 2013; Ulucan-Özkan, 2024). Buna karşın mevcut araştırma aile ilişkilerindeki uyum ile aile bütünlüğü arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuş; ancak uyumun aile bütünlüğünü anlamlı bir şekilde yordamadığını göstermiştir. Bu durum, uyumun dinamik bir süreç olmasından ve bireylerin yaşadıkları çevresel, kültürel ve sosyo-ekonomik faktörlerden etkilenmesinden kaynaklanabilir. Güney ve Yalçın (2020), Windarwati vd. (2020), Yap ve Tan (2011) tarafından yapılan çalışmalar, uyumun her ailede farklı biçimler alabileceğini ve kişisel özellikler, stres faktörleri ve toplumsal normların bu ilişkiyi etkileyebileceğini belirtmektedir.

Ergenlerin aile içi uyumunun aile bütünlüğünü yordamadığı bulgusu, ergenlik döneminin özellikleriyle de ilişkilendirilebilir. Ergenlik, bireylerin kimlik arayışına girdiği, duygusal dalgalanmalar yaşadığı ve sosyal etkileşimlerinin arttığı bir dönemdir (Akün, 2013). Bu süreçte, ergenlerin ailelerinden bağımsızlaşma eğilimleri, aile içi uyumun aile bütünlüğüne etkisini sınırlayabilir (Gönültaş vd., 2021). Ergenler, özellikle akranlarıyla daha fazla vakit geçirmeye başladıkça, ailelerinden duygusal ve fiziksel olarak ayrışma eğilimleri gösterebilir (Çiftci, 2023). Aile içindeki ilişki dinamiklerinin ergenlik döneminde değişmesi, bireyselleşme çabalarının aile içindeki uyumu etkileyebileceğini ve dolayısıyla aile bütünlüğüne olan katkısını azaltabileceğini göstermektedir.

Uyum düzeyinin yüksek olduğu bir ailede bile dışsal etkenler (ekonomik stres, kültürel baskılar vb.), aile bütünlüğünü olumsuz yönde etkileyebilir. Bu nedenle, uyumun aile bütünlüğünü yordamaması, ailenin içsel dinamikleri ve dışsal koşulların bir arada değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Dolayısıyla aile ilişkilerinde uyumun aile bütünlüğünü etkilediğine dair alanyazındaki araştırmalar ışığında, uyum düzeylerinin aile bütünlüğüne olan etkilerinin, bireylerin kişisel özelliklerine ve aile içindeki spesifik dinamiklere bağlı olarak değişebileceği çıkarılabilir. Bu görüş, uyumun etkisinin bazı ailelerde daha belirgin olabilirken bazılarında sınırlı kalacağından araştırma bulgularıyla örtüşmektedir.

Benzer şekilde, Yazıcı-Çelebi ve Odacı (2021), uyumun her ailede aynı derecede etkili olamayacağını, eşlerin kişilerarası iletişim tarzı, kişilik özellikleri hatta çocuk sayısının evlilik uyumunu etkileyebileceğini vurgulamaktadır. Bu da uyumun aile bütünlüğü üzerindeki etkisinin bağlama ve bireyler arasındaki etkileşime göre değişkenlik gösterebileceğini ortaya koymaktadır. Chuang (2005) de, uyumun aile içindeki duygusal ve davranışsal etkileşimler üzerindeki rolünü anlatırken, bazı ailelerde uyumun güçlendirilmiş iletişim ve sağlıklı ilişkiler oluşturmada daha etkili olduğunu; ancak her durumda aynı derecede etkili olmadığını belirtmiştir. Bu bağlamda, mevcut araştırmada uyumun daha az belirleyici olduğu sonucuna doğrulanabilir.

Araştırmanın diğer bir sonucunda, aile ilişkilerindeki dışavurumculuk düzeylerinin aile bütünlüğünü olumlu bir düzeyde yordadığı ortaya çıkarılmıştır. Bu bulgu, literatürdeki çeşitli çalışmalarla benzerlik göstermektedir. Algan (2018), duygusal dışavurumculuğun aile bireyleri arasında daha açık ve dürüst bir iletişim ortamı oluşturduğunu, ailenin işlevselliğini artırdığını ve evlilik doyumunu güçlendirdiğini vurgulamaktadır. Benzer şekilde, Pollastri vd. (2018), duyguların ifade edilmesinin bireyin ait olduğu sosyal normlar dikkate alınarak incelenmesi gerektiğini, duyguları ifade etmenin sosyal uyumu artırdığını, olumsuz duyguların bastırılmasının sosyal zararlarının olduğunu ileri sürmüştür.

Bu araştırmada da dışavurumculuğun aile içi iletişimi olumlu etkilediği, böylece aile bireyleri arasında daha güçlü bir bağ oluşturduğu gözlemlenmiştir. Ergenlik dönemi, duygusal ve sosyal değişimlerin yoğun olduğu bir evre

olduğundan, ergenlerin duygusal dışavurumculuk düzeyleri, aile içindeki ilişkiler üzerinde önemli etkiler yaratabilir (Sabah vd., 2023). Ergenlerin aile üyeleriyle daha açık ve dürüst bir şekilde iletişim kurabilmesi, duygusal bağlarını güçlendirebilir ve aile içindeki işlevselliği artırabilir (Bostik ve Everall, 2007). Ergenler, bu dönemde kimlik arayışı içinde olduklarından, duygusal dışavurumculukları aile içindeki ilişkilerin gelişmesinde önemli bir rol oynayabilir (Koepeke ve Denissen, 2012).

Benzer doğrultuda Balan vd. (2017) tutarsız disiplin, kötü izleme ve bedensel ceza gibi sağlıklı aile ilişkisine sahip bireylerin dışavurumculuğu azalarak içselleştirme sorunları yaşadığı belirtilmiştir. Bu bulgu, sağlıklı aile ilişkilerine sahip bireylerin, kendilerini ailelerine ifade ederek güvenli bağ kurmalarına yardımcı olduğunu göstermektedir. Mevcut araştırma bulgusu da aile ilişkilerinin belirleyici faktörü olan dışavurumculuğun aile bütünlüğünü destekleyici bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Kiecolt-Glaser ve Newton (2001), Mikulincer ve Shaver (2010) gibi araştırmacılar da açık duygusal dışavurum ve sağlıklı iletişimin aile içindeki bağları güçlendirdiği üzerine bilgiler sunmaktadır.

Duygusal dışavurumculuk, bireylerin duygusal ihtiyaçlarını daha açık bir şekilde ifade etmelerini sağlayarak aile içindeki anlayış düzeyini yükseltmekte ve bu da aile bütünlüğünü güçlendirmektedir. Buna karşın, dışavurumculuğun aşırıya kaçması durumunda, ailedeki duygusal gerginliğin artabileceği, çatışma yaşanabileceği ve bu durumun boşanma gibi olumsuz etkiler oluşturabileceği de alanyazında yer almaktadır (Gottman ve Levenson, 2000). Bu noktada, dışavurumculuğun dengeli bir şekilde aile içinde ifade edilmesi gerektiği söylenebilir. Morris vd. (2007), her aile üyesinin duygusal öz ifadesi olduğunu ve genel aile ifade gücüne, ailenin duygusal iklimine katkıda bulunduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda da aile ifade gücünü olumlu ve olumsuz olarak değerlendirmiş; olumlu ifade gücünün toplum yanlısı davranışları, sosyal yeterlilikleri, duygu anlayışları, olumlu duygusallıkları ve aile ilişkisinin kalitesi ile ilişkilendirilmiş; olumsuz ifade gücünün aile içi iletişimi bozarak çeşitli olumsuzluklara zemin hazırlayacağını belirtmiştir. Bu nedenle, dışavurumculuk, uygun seviyelerde ve yerinde ifade edildiğinde aile

bütünlüğünü pekiştiren, ancak aşırıya kaçtığında olumsuz etkiler oluşturabilen bir faktör olarak değerlendirilebilir.

Araştırmanın bulguları aile içi çatışmanın aile bütünlüğünü pozitif yordadığı bulunmuştur. Bir diğer ifade ile aile üyeleri arasındaki ilişkide çatışmalı bir dilin daha az kullanılması aile bütünlüğüne olumlu ilişkili olabilmektedir. Bu bulgu, alanyazındaki pek çok çalışmayla uyumludur ve aile içindeki çatışma düzeylerinin aile üyeleri arasındaki ilişkiler ve genel aile bütünlüğü üzerindeki etkilerini ortaya koymaktadır. Özdemir Kemahli (2019), ailede düşük çatışma düzeylerinin, bireyler arasında daha sağlıklı ilişkiler kurulmasına ve daha güçlü bir aile bütünlüğüne katkı sağladığını belirtmektedir. Aile içindeki çatışmaların sınırlı olduğu durumlarda, bireyler arasında daha fazla empati, anlayış ve dayanışma sağlanmakta, bu da aile içindeki bağları kuvvetlendirmektedir. Soylu ve Kağnıcı (2015) etkili olmayan aile içi iletişim ile olumsuz çatışma çözme stillerinin uyum ile negatif yönde ilişkili olduğunu belirlemiştir. Benzer şekilde, Turan (2015) aile bütünlük duygusunun yönetilebilirlik alt boyutunun, ailede problem çözme becerisinin önemli bir yordayıcısı olarak ortaya çıkarmıştır. Ayrıca aile bütünlüğü ölçeğinin alt boyutlarından olan anlamlılık ile ailede problem çözme becerileri arasında pozitif yönlü anlamlı düzeyde ilişki tespit edilmiştir. Bu çalışmada, bahsi geçen araştırma sonuçlarına paralel olabilecek şekilde, aile içindeki çatışmaların minimum seviyede olduğu aile ilişkilerine sahip bireylerin, birbirlerine daha yakın olduğu, karşılıklı destek sağladığı ve güçlü bir aile bütünlüğü oluşturduğu gözlemlenmiştir.

Ayrıca, ailedeki çatışma düzeylerinin, aile bütünlüğünü tehdit eden önemli bir faktör olduğu belirtilmiştir (Kayma vd., 2022). Aile içindeki sık çatışmalar, bireyler arasındaki güveni zedeler ve aile içindeki bağları zayıflatabilir. Bu bağlamda, Öztürk vd. (2020), yüksek çatışma düzeylerinin aile içindeki huzuru bozan ve bireylerin birbirlerine olan duygusal bağlılıklarını olumsuz yönde etkileyen bir durum olduğunu savunmuştur. Çatışma düzeylerinin düşük olduğu ailelerde, aile üyeleri arasındaki güvenin ve anlayışın daha yüksek olduğu, dolayısıyla aile bütünlüğünün daha güçlü olduğu doğrulanmıştır (Rivera vd., 2008). Bu bulgu, çatışmaların aile içindeki ilişki dinamiklerini

olumsuz etkileyebileceğini ve aile bütünlüğünü zayıflatabileceğini ortaya koymaktadır.

Ergenlik döneminde bireylerin aileleriyle yaşadıkları çatışmaların az olması, aile içindeki ilişkilerin sağlıklı ve dengeli bir şekilde sürmesine yardımcı olur (Smetana, 2013). Bu durum, ergenlerin duygusal ve psikolojik gelişimlerini destekleyerek aile bütünlüğünü güçlendirir. Ayrıca, ergenlerin aile içindeki çatışmaları etkili bir şekilde çözme becerisi, aile üyeleriyle bağlarını kuvvetlendirir, aile dayanıklılığını artırır ve nihayetinde toplumsal uyumlarını artırabilir (MacPhee vd., 2015).

Aile ilişkilerinde çatışmanın az yaşanmasının aile bütünlüğüne olan olumlu etkisi, aynı zamanda aile üyelerinin çözüm odaklı yaklaşım sergileyebilmeleriyle ilişkilidir. Bu noktada, çatışmama durumu, sadece çatışmaların olmaması değil, aynı zamanda olası anlaşmazlıkların sağlıklı bir şekilde çözüme kavuşturulması anlamına da gelebilir. Çatışmaların tamamen ortadan kaldırılmasının mümkün olmadığı ve sağlıklı çatışma çözme becerilerinin de aile bütünlüğü açısından önemli olduğu unutulmamalıdır. Bu bağlamda, Walsh (2015), çatışmaların çözülme şeklinin de aile bütünlüğünü pekiştiren bir faktör olarak dikkate alınması gerektiğini savunmuştur. Çatışmaların çözülme biçimi, ailedeki ilişkilerini olumlu ya da olumsuz yönde etkileyebilir. Bu nedenle, sağlıklı bir çatışma çözme kültürünün aile bütünlüğünü güçlendirebilir.

Bu araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. İlk olarak, çalışma, sadece belirli bir coğrafi bölgedeki örnekleme sınırlı kalmıştır ve bu nedenle bulguların genelleştirilebilirliği, diğer kültürel ve coğrafi bağlamlarda farklılık gösterebilir. Diğer bir sınırlılık, araştırmanın kesitsel bir tasarıma sahip olmasıdır; bu da neden-sonuç ilişkilerinin belirlenmesini zorlaştırmaktadır. Uzunlamasına çalışmalar, daha güvenilir ve geçerli sonuçlar elde edilmesine katkı sağlayabilir. Ayrıca, yalnızca aile ilişkileri üzerine odaklanılarak aile içindeki ve dışındaki diğer faktörlerin de aile bütünlüğü üzerindeki etkileri inceleme alanına alınmamıştır. Son olarak, araştırma yalnızca belirli yaş gruplarındaki bireylere uygulanmış olup, farklı yaş aralıklarındaki bireylerin deneyimlerinin nasıl farklılık gösterdiği araştırılmamıştır. Bu sınırlılıklar, gelecekteki araştırmalarda daha geniş örneklemler ve farklı metodolojik

yaklaşımlar kullanılarak ele alınabilir. Ayrıca, çatışma çözme becerilerinin geliştirilmesinin aile içindeki sağlıklı iletişim ve ilişkilerin güçlendirilmesine katkı sağladığı düşünülerek bu alanda yapılacak daha fazla araştırmanın önemine dikkat çekilmektedir. Gelecekteki araştırmalar, daha geniş örneklemelerle aile içindeki bu dinamikleri daha derinlemesine inceleyerek aile bütünlüğünü daha kapsamlı bir şekilde anlaşılmasını sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2021). *Aile yapısında değişim ve yeni trendler raporu*.
- Akça-Koca, D. ve Yukay-Yüksel, M. (2017). Bir aile eğitim programının evli annelerin evlilik doyumu, evlilikte sorun çözme becerisi ve psikolojik iyi oluşuna etkisi. *International Journal of Field Education*, 3(1), 1-19.
- Akdoğan, A. ve Akdoğan, T. (2024). Küresel tehditler karşısında bireyi ve toplumu korumada ailenin rolüne psiko-sosyal bir bakış. *Aile Dergisi*, 2(1), 75-109.
- Akün, E. (2013). Yapısal aile sistemleri kuramı bağlamında ergenlik döneminde aile yapısı ve ergenlik dönemi sorunları. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 53(1), 85-116.
- Alemie, A., and Mandefro, H. (2018). Roles of indigenous conflict resolution mechanisms for maintaining social solidarity and strengthening communities in Alefa district. North West of Ethiopia. *Journal of Indigenous Social Development*, 7(2), 1-21.
- Algan, C. (2018). *Ebeveynini kaybetmiş evli bireylerde evlilik doyumunun aile işlevselliği açısından açıklanması*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Antonovsky, A., and Sourani, T. (1988). Family sense of coherence and family adaptation. *Journal of Marriage and The Family*, 50, 79-82.
- Arnett, J. J. (2019). *Adolescence and emerging adulthood: A cultural approach*. Pearson.
- Arsalan-Kılıçoğlu, E. ve Aral, N. (2018) Aile bütünlüğünü etkileyen etmenler: Çok kültürlü yaşamlar. *Imcofe VI. International Multidisciplinary Congress of Eurasia*, 476-482.
- Atay, N. (2018). Ergenlerde aileden algılanan duygu dışavurumunun duyguları ifade etmeye ve psikososyal uyuma etkisi. (Order No. 540858). Available from Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı. Retrieved from <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=T1mWGp9MngYYkCSgiJvtViXSHB4BumNtsksffJTH00d50Ql7eus1RmPzDSu61-KD>
- Atmaca, T. ve Kılıç, S. (2024). Bütünlüğü bozulmuş aile yapısının eğitime etkisi: Ortaöğretim öğrencilerinin deneyimlerine göre bir inceleme. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (54), 159-174. <https://doi.org/10.52642/susbed.1468464>
- Avasthi, A. (2010). Preserve and strengthen family to promote mental health. *Indian Journal of Psychiatry*, 52(2), 113-126. <https://doi.org/10.4103/0019-5545.64582>
- Baki, S.V. (2017). *Evliliğin ilk on yılında aile içi iletişim bozukluklarının aile üzerine etkisi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Balan, R., Dobrea, A., Roman, G.D., and Balazsi, R. (2017). Indirect effects of parenting practices on internalizing problems among adolescents: The role of expressive suppression. *Journal of Child and Family Studies*, 26, 40-47. <https://doi.org/10.1007/s10826-016-0532-4>

- Bayer, A. (2018). Ailede yaşanan anlaşmazlıklar ve çözüm önerileri. *Antakiyat*, 1(2), 215-234. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/608614>
- Belecı, S.N. (2022). *Evli bireylerin temel psikolojik ihtiyaçları, evlilikte çatışma çözüm stilleri ve psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Aydın.
- Bilici, A.B. (2014). Boşanma sürecinin çocuklar üzerindeki psiko-sosyal etkileri. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 18(2), 79-110. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/220936>
- Bostik, K. E., and Everall, R. D. (2007). Healing from suicide: Adolescent perceptions of attachment relationships. *British Journal of Guidance & Counselling*, 35(1), 79-96. <https://doi.org/10.1080/03069880601106815>
- Bowen, M. (1978). *Family therapy in clinical practice*. New York: Jason Aronson.
- Brown, J. (1999). Bowen family systems theory and practice: Illustration and critique. *Australian and New Zealand Journal of Family Therapy*, 20(2), 94-103.
- Büyüköztürk, Ş. (2018). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Pegem Yayınları.
- Canlı, Ö. (2019). *Öğrenilmiş güçlülük, aile bütünlük duygusu ve aile içi iletişim arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Order No. 28245431). Available from ProQuest Dissertations & Theses Global. (2467859012). Retrieved from <https://www.proquest.com/dissertations-theses/öğrenilmiş-güçlülük-aile-bütünlük-duygusu-ve-içi/docview/2467859012/se-2>
- Chambers, D., and Gracia, P. (2021). *A sociology of family life: Change and diversity in intimate relations* (2nd ed.). John Wiley & Sons.
- Chuang, Y.C. (2005). Effects of interaction pattern on family harmony and well-being: Test of interpersonal theory, relational-models theory, and confucian ethics. *Asian Journal of Social Psychology*, 8(3), 272-291. <https://doi.org/10.1111/j.1467-839X.2005.00174.x>
- Coşkun, N. (2022). Aile arabuluculuğu uygulama becerileri. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(44), 756-785. <https://doi.org/10.46928/iticusbe.1146830>
- Çeçen, A.R. (2007). Aile bütünlük (tutarlılık) duygusu ölçeği (ABDÖ-K) kısa formunun Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Social Personality and Behaviour*, 35(6), 717-734.
- Çiftci, A. (2023). Ergenlik dönemi ve aile ilişkilerinin benlik algısı ve sosyal anksiyete üzerindeki etkileri: Türkiye'deki araştırmaların incelenmesi. *Kapadokya Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(1), 219-225. <https://doi.org/10.58241/ksbd.19>
- Çobanoğlu, A. (2020). Türk aile yapısında ve kültüründe yakın gelecekte önem kazanacağı öngörülen değişimler. *Journal of Social Sciences and Humanities*, 4(2), 68-80.
- Dehnavi, S., Mohammadi, A.Z., and Hassani Raad, M. (2019). Effectiveness of unity-oriented psychodrama on sense of coherence of ms patients. *Iranian Journal of Psychiatry and Behavioral Sciences*, 13(1), 1-7 <https://doi.org/10.5812/ijpbs.5869>
- Demir, A. (2020). Aile kalıplarındaki değişim ve farklılıkların çözümü. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(53), 1097-1108. <https://doi.org/10.7816/ulakbilge-08-53-02>

- Demirbilek, M. (2016). Aile danışmanlığı: Bir uygulama örneği. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 10(2), 109-120. <https://doi.org/10.5455/tjfmprc.205930>
- Engin, M. (2022). Türkiye’de aile yapısının dönüşümü: Sorunlar ve beklentiler. *Uluslararası Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 123-136.
- Epik, M. T., Çiçek, Ö., and Altay, S. (2017). Bir sosyal politika aracı olarak tarihsel süreçte ailenin değişen/değişmeyen rolleri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 17(38), 35-58.
- Evans, S., Mikocka-Walus, A., Klas, A., Olive, L., Sciberras, E., Karantzas, G., and Westrupp, E. M. (2020). From “it has stopped our lives” to “spending more time together has strengthened bonds”: The varied experiences of Australian families during Covid-19. *Frontiers in psychology*, 11, 1-13. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.588667>
- Feng, Y. (2025). For myself or for others? the influence of family communication patterns on family health history communication and online health information seeking. *Journal of Health Communication*, 1-10. <https://doi.org/10.1080/10810730.2025.2450617>
- Fok, C.C.T., Allen, J., Henry, D., and Team, P.A. (2014). The brief family relationship scale: A brief measure of the relationship dimension in family functioning. *Assessment*, 21(1), 67-72. <https://doi.org/10.1177/107319111425856>
- Fraenkel, J., Wallen, N., and Hyun, H.H. (2012). *How to design and evaluate research in education* (8th ed.). Boston: McGraw Hill.
- Furstenberg, F.F. (2019). Family change in global perspective: How and why family systems change. *Family Relations*, 68(3), 326-341. <https://doi.org/10.1111/fare.12361>
- Gottman, J.M., and Levenson, R.W. (2000). The timing of divorce: Predicting when a couple will divorce over a 14-year period. *Journal of Marriage and Family*, 62(3), 737-745. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2000.00737.x>
- Gökler, I. (2008). *Sistem yaklaşımı ve sosyal-ekolojik yaklaşım çerçevesinde oluşturulan kavramsal model temelinde kronik hastalığı olan çocuklar ve ailelerinde psikolojik uyumun yordanması* [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gönültaş, O., Uzun, K., and Akın, M. S. (2021). Ergenlerin aile içi ilişki algılarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 391-405. <https://doi.org/10.21666/muefd.718075>
- Gukssa, A. (2023). Role of emotional intelligence in conflict resolution strategies. *International Journal of Human Resource*, 1(1), 13-23.
- Gül, E. (2024). *Geleneksel toplumdaki modern topluma ailenin dönüşümü* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli
- Güler, Y. (2019). *Ergenlerde öznel iyi oluş, kimlik statüleri ve aile bütünlük duygusu arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Order No. 82275). Available from Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Koleksiyonu. Retrieved from <https://hdl.handle.net/11467/3301>
- Güler, Y. Öksüz-Poplata, S. (2022). *Üniversite öğrencilerinin aile aidiyetlerinin bağlanma stilleri arasındaki ilişki*. İstanbul örneği. *Toplumsal Politika Dergisi*, 5(1), 18-44.

- Güney, E. ve Yalçın, S.B. (2020). Ebeveynleri boşanmış ve boşanmamış ergenlerin yılmazlık düzeyleri ile algıladıkları sosyal destek düzeyleri, *Necmettin Erbakan Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 217-229. <https://doi.org/10.51119/ereegf.2020.7>
- Hall, E.D., Earle, K., Silverstone, J., Immel, M., Molly, C., and Campbell, N. (2022). Changes in family communication during the Covid-19 pandemic: The role of family communication patterns and relational distance. *Communication Research Reports*, 39(1), 56-67. <https://doi.org/10.1080/08824096.2021.2025045>
- Harrell, S.P. (2018). Toward a positive psychology of relationships: New directions in theory and research. M.A. Warren and S.I. Donaldson (Eds.), *Being human together: Positive relationships in the context of diversity, culture, and collective well-being* içinde (s. 247-284). Bloomsbury Publishing USA.
- Henry, C.S., Sheffield Morris, A., & Harrist, A.W. (2015). Family resilience: Moving into the third wave. *Family Relations*, 64(1), 22-43. <https://doi.org/10.1111/fare.12106>
- Hikmetoğlu, S. (2023). Psikolojik iyi oluş ve aile aidiyetinin evlilik uyumuna etkisi. *Yönetim ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 90-101.
- Irawan, M.B. (2024). Exploring emotional intelligence's role in workplace conflict resolution: A Mixed-Methods Study. *Acta Psychologica*, 3(3), 88-99. <https://doi.org/10.35335/psy>
- Jennings, B. (2018). Solidarity and care as relational practices. *Bioethics*, 32(9), 553-561. <https://doi.org/10.1111/bioe.12510>
- Kara, B. (2015). Değişen aile dinamikleri açısından erken yaşta evlilikler sorunu ve toplumsal önemi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20(2), 59-72.
- Karasar, N. (2019). Bilimsel araştırma yöntemi. Kavramlar ilkeler ve teknikler. Nobel Akademik Yayıncılık: İstanbul.
- Karasu, G. (2021). *Yoksullukta aile bütünlüğü duygusu, yaşam doyumu ve algılanan sosyal desteğin incelenmesi: Bartın ili örneği* (Order No. 664965). Available from Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı. Retrieved from <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Karimi, R., Bakhtiyari, M., and Arani, A.M. (2019). Protective factors of marital stability in long-term marriage globally: A systematic review. *Epidemiology and Health*, 41, 1-10. <https://doi.org/10.4178/epih.e2019023>
- Kaya, İ. ve Eroğul, A.R.Ç. (2013). Ergenlerde çocukluk dönemi istismar yaşantılarının yordayıcısı olarak aile işlevlerinin rolü. *Eğitim ve Bilim*, 38(168). <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/viewFile/2099/603>
- Kayma, D., Uğurlu, Z. ve Çetinkaya Büyükbodur, A. (2022). Covid-19 sürecinde bireylerin algıladıkları aile bütünlük duygusunun ailedeki çatışma ve birlik durumuna etkisinin incelenmesi. *Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi*, (20), 26-49. doi.org/10.46218/tshd.1192272

- Keating, D.M., Russell, J.C., Cornacchione, J., and Smith, S.W. (2013). Family communication patterns and difficult family conversations. *Journal of Applied Communication Research*, 41:2, 160-180, <https://doi.org/10.1080/00909882.2013.781659>
- Kiecolt-Glaser, J.K., and Newton, T.L. (2001). Marriage and health: His and hers. *Psychological Bulletin*, 127(4), 472. <https://psycnet.apa.org/fulltext/2001-01085-002.html>
- Koepke, S., and Denissen, J. J. (2012). Dynamics of identity development and separation-individuation in parent-child relationships during adolescence and emerging adulthood-A conceptual integration. *Developmental Review*, 32(1), 67-88. <https://doi.org/10.1016/j.dr.2012.01.001>
- Kula, M. D., Ekşi, H. ve Demirci, İ. (2018). Aile Uyum Ölçeği'nin Türkçe formunun psikometrik özellikleri. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 97-106. <https://doi.org/10.17494/ogusbd.457082>
- MacPhee, D., Lunkenheimer, E., and Riggs, N. (2015). Resilience as regulation of developmental and family processes. *Family Relations*, 64(1), 153-175. <https://doi.org/10.1111/fare.12100>
- Mikulincer, M., and Shaver, P.R. (2010). *Attachment in adulthood: Structure, dynamics, and change*. Guilford Publications.
- Morris, A.S., Silk, J.S., Steinberg, L., Myers, S.S., and Robinson, L.R. (2007). The role of the family context in the development of emotion regulation. *Social Development*, 16(2), 361-388. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9507.2007.00389.x>
- Nangia, V. (2023). Crisis of parental conflict: Impact on children and families. *Horyzonty Wychowania*, 22(64), 71-82. <https://doi.org/10.35765/hw.2023.2264.08>
- Nelson, L.R. (2017). The evolving nature and process of foster family communication: An application and adaptation of the family adoption communication model. *Journal of Family Theory & Review* 9, 366-381. <https://doi.org/10.1111/jftr.12204>
- Ngai, F.W., and Chan, P.S. (2021). Perception of family sense of coherence during parental transition: A qualitative study. *Journal of Health Psychology*, 26(13), 2435-2449. <https://doi.org/10.1177/1359105320914062>
- Özdemir, Y., Sağkal, A. S., Salman-Engin, S., Şakiroğlu, M. ve Çevik, A. Ç. (2021). Birlikte ebeveynlik ölçeği: ölçek geliştirme, geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikoloji Yazıları*, 24(47), 40-58. <https://doi.org/10.31828/tpy1301996120201201m000031>
- Özdemir-Kemahlı, H.P. (2019). *Yüksek nitelikli evlilikler yaratmak: mutlu çiftlerin deneyimleri üzerine bir araştırma* [Yayınlanmamış Doktora Tezi,] Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Öztürk, M.S., Yılmaz, N., Demir Erbil, D. ve Hazer, O. (2020). Covid-19 pandemi döneminde hane halkındaki çatışma ve birlik-beraberlik durumunun incelenmesi. *Turkish Studies*, 15(4), 295-314. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.44424>

- Pollastri, A.R., Raftery-Helmer, J.N., Cardemil, E.V., and Addis, M.E. (2018). Social context, emotional expressivity, and social adjustment in adolescent males. *Psychology of Men & Masculinity*, 19(1), 69-77. <https://doi.org/10.1037>
- Pratt, M.G., and Dirks, K.T. (2007). Rebuilding trust and restoring positive relationships: A commitment-based view of trust. In J.E. Dutton & B.R. Ragins (Eds.), *Exploring positive relationships at work: Building a theoretical and research foundation* içinde (s. 117-136). Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Ramadhana, M.R., Karsidi, R., Utari, P., and Kartono, D.T. (2022). The role of family communication in the family resilience of deaf children's families. *Journal of Family Issues*, 43(11) 2972-2985. <https://doi.org/10.1177/0192513X211038074>
- Rivera, F.I., Guarnaccia, P.J., Mulvaney-Day, N., Lin, J.Y., Torres, M., and Alegría, M. (2008). Family Cohesion and its relationship to psychological distress among latino groups. *Hispanic Journal of Behavioral Sciences*, 30(3), 357-378. doi.org/10.1177/0739986308318
- Robins, S.P. (2023). *Exploring intimacy: Cultivating healthy relationships through insight and intuition*. Rowman & Littlefield.
- Rook, K.S., and Charles, S.T. (2017). Close social ties and health in later life: Strengths and vulnerabilities. *American Psychologist*, 72(6), 567-577. <https://doi.org/10.1037/amp0000104>
- Rudi, J.H., Walkner, A., and Dworkin, J. (2015). Adolescent-parent communication in a digital world: Differences by family communication patterns. *Youth & Society*, 47(6), 811-828. <https://doi.org/10.1177/0044118X14560334>
- Sabah, A., Aljaberi, M. A., Hajji, J., Fang, C. Y., Lai, Y. C., and Lin, C. Y. (2023). Family communication as a mediator between family resilience and family functioning under the quarantine and COVID-19 pandemic in Arabic countries. *Children*, 10(11), 1742. <https://doi.org/10.3390/children10111742>
- Sagy, S. (1998). Effects of personal, family and community characteristics of emotional reactions in a stress situation: The golan heights negotiations. *Youth and Society*, 29(3), 311-329. <https://doi.org/10.1177/0044118X98029003003>
- Salado, V., Moreno-Maldonado, C., Moreno, C., and Rivera, F. (2022). The influence of developmental contexts in adolescent's expected sociopolitical participation through the sense of unity: An analysis of the mediation model invariance through sex, age, and socio economic status. *Child Indicators Research*, 15, 107-136. <https://doi.org/10.1007/s12187-021-09853-w>
- Santrock, J. W. (2021). *Adolescence* (17th ed.). McGraw-Hill.
- Scabini, E. (2016). Family relationships: A long-lasting source of well-being. *Community Psychology in Global Perspective*, 2(1), 36-51. [doi:10.1285/i24212113v2i1p36](https://doi.org/10.1285/i24212113v2i1p36)
- Segrin, C., and Flora, J. (2018). *Family communication* (3rd ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781351132596>

- Smetana, J. G. (2013). Concepts of self and social convention: Adolescents' and parents' reasoning about hypothetical and actual family conflicts. In *Development during the transition to adolescence* (pp. 79-122). Psychology Press.
- Soylu, Y. ve Kağnıcı, D.Y. (2015). Evlilik uyumunun empatik eğilim, iletişim ve çatışma çözme stillerine göre yordanması. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 5(43), 44-54.
- Steinberg, L. (2014). Adolescence. McGraw-Hill Education.
- Turan, F. (2015). *Ailede bütünlük duygusunun ve eş desteğinin evlilikte problem çözme becerisini yordaması* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Turan, F. (2015). *Ailede bütünlük duygusunun ve eş desteğinin evlilikte problem çözme becerisini yordaması* (Order No. 28679504). Available from ProQuest Dissertations & Theses Global. (2606863165). Retrieved from <https://www.proquest.com/dissertations-theses/ailede-bütünlük-duygusunun-ve-eş-desteğinin/docview/2606863165/se-2>
- Turğut, F. (2017). Tarihsel Süreçte Aile Kurumunun Dönüşümü ve Geleceğine Yönelik Çıkarımlar. *Medeniyet Ve Toplum Dergisi*, 1(1), 93-117.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2022). *Aile yapısı ve değişim raporu*. Ankara: TÜİK.
- Ulucan-Özkan, E. (2024). *Aile yapıları arasında birlikte ebeveynlik, aile aidiyeti ve empati arasındaki ilişki*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Valkenburg, P. M., and Peter, J. (2013). The effects of internet communication on the social relationships of adolescents. *Journal of Social and Personal Relationships*, 30(3), 533-550. <https://doi.org/10.1177/0265407513487896>
- Wahlström, J., Modin, B., Svensson, J., Löfstedt, P., and Låftman, S.B. (2021). Sense of unity and self-reported health among 15-year-olds: Findings from the swedish 2017/18 health behavior in school-aged children study. *International Journal of Public Health*, 66, 1-10. <https://doi.org/10.3389/ijph.2021.621964>
- Walsh, F. (2015). *Strengthening family resilience* (3rd ed.). Guilford publications.
- Waters, E., and Waters, T.E. (2024). Developmental change, bricolage, and how a lot of things develop: Mechanisms and changes in attachment across the lifespan. *Development and Psychopathology*, 36(5), 2256-2275. <https://doi.org/10.1017/S0954579424001536>
- Wickens, L., and Greeff, A.P. (2005). Sense of family coherence and the utilization of resources by first-year students. *The American Journal of Family Therapy*, 33(5), 427-441. <https://doi.org/10.1080/01926180490455303>
- Windarwati, H.D., Aji Budiman, A., Nova, R., and Laras At, N.A. (2020). The relationship between family harmony with stress, anxiety, and depression in adolescents. *Jurnal Ners*, 15(2), 185-193. <https://doi.org/10.20473/jn.v15i2.21495>

- Yağcı, F., Arıcı Doğan, D. ve Sezgin, E. (2021). Üniversite öğrencilerinin empati becerileri, affetme eğilimleri ve aile bütünlük duygusu arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 32(4), 1305-1324. <https://doi.org/10.33417/tsh.936771>
- Yalçın, A. (2024). Sosyal bilgiler dersi ve aile eğitim programının aile konusu açısından incelenmesi. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 15-33. <https://doi.org/10.53506/egitim.1430226>
- Yap, P.M.E.H., and Tan, B.H. (2011). Families' experience of harmony and disharmony in systemic psychotherapy and its effects on family life. *Journal of Family Therapy*, 33(3), 302-331. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6427.2011.00543.x>
- Yazıcı-Çelebi, G. ve Odacı, H. (2018). Bağlanma stilleri, ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalar, kişilerarası ilişki tarzları ve kişilik özelliklerinin evlilik uyumunu yordamadaki rolünün incelenmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 18(40), 89-120. <https://doi.org/10.21560/spcd.v18i38117.356353>
- Yıldırım, B. (2020). Sosyal hizmet uygulamasında Bowen'ın aile sistemleri yaklaşımı. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 20(47), 287-313. <https://doi.org/10.21560/spcd.vi.508699>
- Yıldırım, M., Çiçek, İ., Öztekin, G.G., Aziz, I.A., and Hu, J. (2025). Associations between problematic social media use and psychological adjustment in Turkish adolescents: Mediating roles of family relationships. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 23(1), 811-829. <https://doi.org/10.1007/s11469-023-01138-3>
- Yıldız, M. ve Taner-Derman, M. (2022). Ergenlikte aile ilişkileri ve psikososyal uyum. *Türk Psikoloji Dergisi*, 37(2), 45-61.